

V Наукові читання пам'яті Ганса Гросса:

*збірник тез міжнародної
науково-практичної конференції*

(м. Чернівці, 09 грудня 2025 року)

Чернівці

Чернівецький національний університет
Імені Юрія Федьковича
2026

УДК 343,9(082)
Н-34

Редакційна колегія:

Білокурський Руслан Романович – доктор економічних наук, професор, ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Вдовічен Віталій Анатолійович – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Жаровська Галина Петрівна – докторка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри кримінального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Кунчев Йонко – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Варненського вільного університету імені Чорноризя Храбра, м. Варна, Болгарія.

Neringa Palioniene - Doctor of Sciences, Dean of the Faculty of Law of Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania.

Mariana Mitra-Nita – PhD. Law, Faculty of Law and Administrative Sciences, Ovidius University of Constanta, Romania.

Sergiu Băieșu – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Молдовського державного університету, Молдова.

Балук Ігор Григорович – директор Чернівецького науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС.

Н-34 В Наукові читання пам'яті Ганса Гросса : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернівці, 09 грудня 2025 року). Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2026. 232 с.

ISBN 978-617-8703-58-5

Матеріали викладено в авторській редакції. Відповідальність за їхню якість, достовірність, а також відсутність у них відомостей, що становлять державну таємницю та інформацію для службового користування, несуть автори.

ISBN 978-617-8703-58-5

УДК 373.9 (082)

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2026

Bzova L.G. DREPTUL PENAL ȘI PROCEDURILE JUDICIARE ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI ȘI DUPĂ RĂZBOI: TENDINȚE PRIORITARE	137
Боднарчук О. М., Шевчук А. В. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ФЕМІЦИД.....	140
Вахненко Т.В. ЩОДО ПРОБЛЕМ ВИЗНАННЯ ДОПУСТИМОСТІ МАТЕРІАЛІВ НСРД У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....	145
Дякур М.Д. КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ...	148
Івашко С.В., Гордієнко В.М. ПРОБЛЕМА БЕЗКАРНОСТІ КОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ЗУСИЛЛЯ НАБУ І САП ЩОДО ЇЇ ПОДОЛАННЯ.....	151
Marcenko A.R. ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE MODERNE ALE ȘTIINȚEI CRIMINALISTICE ÎN CONDIȚIILE LEGEA MARȚIALĂ ÎN UCRAINA.....	155
Настюк Д.В. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ТРОФЕЙНОЇ ЗБРОЇ В УРАЇНІ ТА ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ	157
Продан Т.В. ТОРГІВЛЯ ЗБРОЄЮ ЯК ВИД ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	161
Роскрут К.В. ЖІНКА ЯК ЖЕРТВА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ (ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ).....	165
Стратій О.В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ	169
Тімофєєва Л.Ю. НЕЗАКОННЕ ПОЗБАВЛЕННЯ СВОБОДИ У ПРАКТИЦІ ЄСПЛ ТА ПРОПОРЦІЙНІСТЬ РЕАГУВАННЯ.....	172
Юрчишин П. В. ПРОКУРОРСЬКИЙ НАГЛЯД ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	176
Яремчук М.М., Сподарик А.Б. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБВИНУВАЛЬНОГО АКТА.....	180
Трибуна молодого науковця:	184
Балюк З.В. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА: ВИКЛИКИ У ВОЄННИЙ ТА ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	184
Варга З.М. ЗНАЧЕННЯ ІДЕЙ ГАНСА ГРОССА ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ПРОФАЙЛІНГУ. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФАЙЛІНГУ В УМОВАХ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ.....	189
Гайдук А.В. ДНК-ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЗАГИБЛИХ У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	192
Дудка І.І. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	196
Ільницька І.Й. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДНК-ПРОФІЛІВ ЛЮДИНИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ..	200
Дашевська К.С., Іщенко К.С. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	205
Корбу А. Г. ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ	208
Козлова І.О. ЗНАЧЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ЕКСПЕРТА ПРО НЕМОЖЛИВІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ДЛЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	212
Кошкодан А.В. САМОВІЛЬНЕ ЗАЛИШЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ АБО МІСЦЯ СЛУЖБИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	215

Продан Т.В.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна*

ТОРГІВЛЯ ЗБРОЄЮ ЯК ВИД ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Торгівля зброєю є одним із найпоширеніших та найсерйозніших видів злочинної діяльності, що сприяє зростанню проявів транснаціональної злочинності та погіршенню криміногенної ситуації у світі. Цей вид злочинності є одним із небагатьох видів, щодо якого прийнято окремий Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї. Протокол доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності на рівні з Протоколом про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї та Протоколом проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітря.

Перш ніж безпосередньо перейти до дослідження обраної тематики, необхідно визначити, що слід розуміти під поняттям «транснаціональна злочинність». Транснаціональна злочинність є сучасним етапом еволюції національної організованої злочинності, для якого характерний вихід за межі однієї держави та поширення злочинної діяльності на території кількох країн, регіонів, або континентів [1, с. 381]. Даний вид злочинної діяльності є найвищою складовою кримінальної трансформації, у межах якої діють стійкі злочинні структури, орієнтовані на отримання максимального прибутку за умов мінімізації ризиків. Універсальної моделі транснаціональної організованої злочинності не існує, оскільки її учасники функціонують у різних регіонах світу, використовуючи власні специфічні методи, тактики та форми спеціалізації. Водночас їхня ключова мета – отримання надприбутку, яка досягається шляхом поєднання легальної діяльності з кримінально протиправною. Основною ознакою є функціонування за межами однієї держави та розширення впливу на міжнародний простір. Це створює глобальні злочинні мережі зі складною внутрішньою структурою [2, с. 192].

Відповідно до Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, злочини носять транснаціональний характер, якщо вони: «вчиняються у більш ніж одній державі; вчиняються в одній державі, але істотна частина його підготовки, планування, керівництва або контролю має місце в іншій державі; вчиняються в одній державі, але за участю організованої злочинної групи, яка здійснює злочинну діяльність у більш ніж одній державі; вчиняються в одній державі, але його істотні наслідки мають місце в іншій державі» [3]. Виходячи з цього, транснаціональна злочинність – це злочинність,

яка виходить за межі національних кордонів та порушує фундаментальні цінності міжнародного співтовариства.

Торгівля зброєю є одним із ключових джерел доходу транснаціональних злочинних організацій, оскільки забезпечує стабільні фінансові надходження та сприяє підтримці інших кримінально протиправних видів діяльності – наркобізнесу, торгівлі людьми, тероризму та корупції. Транснаціональні злочинні організації відіграють провідну роль у функціонуванні нелегальних ринків озброєння, використовуючи розгалужені мережеві структури, високий рівень конспірації та міжнародні маршрути контрабанди. Внаслідок цього вони становлять серйозну загрозу для більшості країн світу, у тому числі й для України. Її транснаціональний характер визначається: перетином державних кордонів; участю міжнародних злочинних організацій; використанням транзитних зон, офшорних юрисдикцій та тіньових логістичних маршрутів; складними схемами фінансування та маскуванню походження зброї.

У резолюції 64/179 Генеральна Асамблея ООН наголосила на серйозних викликах і загрозах для безпеки та стабільності, що виникають внаслідок незаконного обігу вогнепальної зброї, її частин, компонентів та боєприпасів та про її зв'язок з іншими видами транснаціональної організованої злочинності, зокрема такими як: торгівля людьми, обіг наркотичних засобів, тероризм [4]. Крім того, в анотованому попередньому порядку денному 15-го Конгресу ООН із запобігання злочинності та кримінального правосуддя, який відбудеться 25-30 квітня 2026 року в Абу-Дабі, зазначено, що транснаціональна організована злочинність набуває дедалі складніших форм, особливо щодо незаконного обігу зброї. Даний вид злочинної діяльності процвітає частково завдяки зловживанню можливостями, що відкриваються із розширенням глобальних ринків торгівлі зброєю, а також завдяки використанню у злочинних цілях технологій, які швидко розвиваються [5]. До того ж, на 12-му засіданні Конференції учасників Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, що відбулося у 2024 році, учасники висловили занепокоєння з приводу зростання рівня насильства, яке транснаціональні злочинні організації спричиняють у результаті незаконного обігу вогнепальної зброї у окремих регіонах світу. Також було зазначено, що скорочення незаконного обігу зброї є одним із ключових засобів зниження рівня насильства, яке супроводжує діяльність транснаціональних злочинних організацій [6].

Варто зазначити, що розвиток дипломатичних відносин, а також міжнародний тиск з боку інших країн зобов'язують держави щорічно звітувати про експорт та імпорт зброї. Так, Генеральна Асамблея ООН ініціювала розробку та ухвалення Міжнародного договору про торгівлю зброєю (далі – МДТЗ), який створив багатосторонню правову рамку для регулювання міжнародної торгівлі звичайними озброєннями з метою запобігання їх використанню для порушень прав людини, міжнародного гуманітарного права та здійснення терористичної діяльності. МДТЗ ратифікували 116 держав-учасниць, однак одна з провідних країна-експортерів озброєнь – США, так і не підписала цей договір, а деякі держави, що його ратифікували (зокрема, Китай), не оприлюднюють щорічних

звітів [7]. Необхідно підкреслити, що ст. 6 МДТЗ прямо забороняє державам надавати дозвіл на постачання зброї, якщо їм відомо, що ця зброя буде використана для вчинення воєнних злочинів, злочинів проти людяності або геноциду [8]. Іншим важливим документом у цій сфері є Програма дій ООН щодо запобігання, боротьби та викорінення незаконної торгівлі стрілецькою зброєю та легким озброєнням. Програма є узгодженою рамковою угодою, створеною у 2001 році для вирішення проблеми негативного впливу стрілецької зброї та легкого озброєння. З моменту її прийняття Програма служить орієнтиром для держав-членів ООН у впровадженні заходів на національному, регіональному та міжнародному рівнях для обмеження незаконної торгівлі зброї та пом'якшення її шкідливих наслідків. На додачу до Програми дій ООН було розроблено Міжнародний документ з відстеження, який зобов'язує держави запровадити стандартизовані процедури маркування та відстежування стрілецької зброї й легких озброєнь, посилюючи відповідальність за порушення й полегшуючи виявлення незаконних потоків озброєнь [9]. Однак, попри наявність міжнародно-правових механізмів контролю, незаконний обіг зброї найчастіше є наслідком перенаправлення легально виготовленої та законно переданої зброї, тоді як незаконно виготовлена зброя, як правило, становить меншу частку нелегального ринку.

Окрім міжнародних нормативно-правових документів, існують також проекти, спрямовані на запобігання незаконній торгівлі зброєю. Зокрема, проект ЄС-ЛАГ покликаний зміцнити можливості митних та інших прикордонних органів щодо виявлення, перехоплення та звітності про випадки незаконного обігу вогнепальної зброї; зміцнити можливості правоохоронних органів ефективно розслідувати та співпрацювати з питань незаконного розповсюдження та торгівлі зброєю [10]. Іншим проектом є проект iARMS метою, якого є скорочення неконтрольованого розповсюдження зброї. Основними цілями проекту є: захист національних реєстрів вогнепальної зброї: створення реєстру для відстеження та контролю вогнепальної зброї з метою запобігання її розповсюдженню та незаконному обігу; зміцнення правоохоронних структур: посилення можливостей правоохоронних органів для розслідування незаконного обігу вогнепальної зброї, включаючи покращення міжнародної співпраці та обміну інформацією; вирішення проблеми перенаправлення вогнепальної зброї: спільно з Управлінням ООН з наркотиків та злочинності, моніторинг та аналіз ризиків перенаправлення, підтримка аналізу та сприяння співпраці з метою зменшення загрози перенаправлення вогнепальної зброї [11].

Таким чином, торгівля зброєю є одним із найбільш небезпечних видів транснаціональної організованої злочинності, оскільки безпосередньо впливає на безпеку держав та стабільність міжнародного правопорядку. Її транснаціональний характер зумовлений виходом за межі національних кордонів, використанням логістичних та фінансових схем, а також тісним зв'язком з іншими видами злочинної діяльності, зокрема наркобізнесом, торгівлею людьми, тероризмом.

Література:

1. Субот Н.І Транснаціональність як ознака злочинів у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 8. С. 380-383.
2. Скулиш Є.Д., Глушков В.О. Поняття транснаціональної організованої злочинності та її співвідношення з тероризмом. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 190-194.
3. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text (дата звернення: 03.12.2025 р.)
4. Расюк Е.В. Чорний ринок зброї в глобальному світі злочинності. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/79012dce-4490-41a4-bb66-75a776cf0927/content> (дата звернення: 04.12.2025 р.)
5. П'ятнадцятий Конгрес ООН із запобігання злочинності та кримінального правосуддя. URL: <https://docs.un.org/ru/A/CONF.241/1> (дата звернення: 04.12.2025 р.)
6. Дванадцяте засідання Конференції учасників Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності. 28-29 квітня 2025 року. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/working-group-on-firearms-2025.html> (дата звернення: 04.12.2025 р.)
7. Розслідування воєнних злочинів: торгівля зброєю. URL: <https://gijn.org/ua/resurs-ua/nezakonna-torgivla-zbroeu/> (дата звернення: 04.12.2025 р.)
8. Міжнародний договір про торгівлю зброєю від 2 квітня 2013 року. URL: <https://www.thearmstradetreaty.org/hyper-images/file/TheArmsTradeTreaty1/TheArmsTradeTreaty.pdf> (дата звернення: 04.12.2025 р.)
9. Програма дій Організації Об'єднаних Націй щодо стрілецької зброї та легких озброєнь. URL: <https://www.unrec.org/2024/12/12/un-poa/> (дата звернення: 04.12.2025 р.)
10. Проект ЄС-ЛАГ. Інтерпол. URL: <https://www.interpol.int/Crimes/Firearms-trafficking/Projects/EU-LAS-Project> (дата звернення: 05.12.2025 р.)
11. Проект iARMS. Інтерпол. URL: <https://www.interpol.int/Crimes/Firearms-trafficking/Projects/Project-iARMS-V> (дата звернення: 05.12.2025 р.)